

REDACȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.
ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor.
pe 6 luni 10 cor.
pe 3 luni 5 cor.
pe 1 lună 2 cor.
N-ri de Duminică pe an 4 cor.
pentru România și străinătate pe an
40 franci.
Manuscrise nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.
INSERTIUNILE:
de un gir garmond: prima dată 14
bani; a doua oară 12 bani; a 3-a
oară 8 b. de fiecare publicație.
Atât abonamentele, cât și inserți-
unile sunt a se plăti înainte în Arad.
Telefon pentru oraș și comitate
Scrieri adresate nu se primesc

Deschidere de abonament.

Cu 1 Iulie n. deschidem abonament nou
la „Tribuna”. Ținem de prisos a mai in-
sta asupra însemnătății organelor de pu-
blicitate. Și mai ales a accentua necesitatea
întăririi acestor organe, în aceste vremuri
de grele primejdii ce străbate poporul ro-
mânesc.

Cetitorii nostri cunosc ținuta noastră
politică; s’au convins de devotamentul muncii
noastre.

Știu și aceea că „Tribuna” e luată
acum la ținută. Este și demnitate națională
la mijloc a n’o lăsa să se stângă în vifo-
rul cu care se luptă, luminând cărările nea-
mului nostru. Sperăm că prigonirea ce s’a
pornit împotriva noastră, va fi un îndemn
mai mult, a grăbi în ajutorul ei.

Și fiindcă susținem regula introdusă
la Anul nou, rugăm pe domnii abonați să
binevoiască a-și reînoui din vreme abona-
mentul, ca să nu li-se întrerupă trimite-
rea foil.

„Tribuna” costă:

- Pe 1 an 20 Cor.
- Pe 6 luni 10 „
- Pe 3 luni 5 „
- Pe 1 lună 2 „

Pentru România și străinătate 40 franci.

Redacția și Administrația
„TRIBUNEI”.

Pentru patrie și neam.

(R). Ce este soldatul chemat sub arme
și trimis la războiu? O simplă unealtă a
organizării de stat. Acesta îi poruncește și
el se supune. De cele mai multe ori — for-
tat, ear nu din devotament și voie bună,
de că nu înțelege rostul războiului, fie că
vine mai mult la viață și la ai săi decât s’o
certificească fără durere.

Să luăm numai cazul cel mai recent:
războiul la care au fost împinși soldații ruși.
Au dus oare ei vesele? Nu citim zilnic de-
pre dramele sfâșietoare pefrecute când ei
sunt duși cu forța din sinul familiei? Nu
uzim cum întregul popor murmură, așa că
insuși Țarul atotputernic află de lipsă să fie
de tată la pornirea trupelor, să țină solda-
ții și poporului vorbiri însuflețitoare.... Și
cu toate acestea numărul soldaților cari de-
sertează crește pe fie-care zi și tot mai mulți

Ruși desaproabă acest războiu nemilitar. Chiar
zilele acestea a scris pentru încetarea lupte-
lor ucigașe marele Tolstoi.

Eată ce le zice el Țarului, Micadului,
și tuturor mai marilor celor două împărății;
»Duceți-vă acolo, puneți-vă în fața ace-
lor bombe de tunuri și în bătaia focului
puștilor dușmanului, în loc de a conduce
pe bietul popor la moarte.

»Avem iar războiu, reincepe Tolstoi;
suferințe nouă, care nu folosesc nimenui;
noul înșelătorii, o generală pierdere a sen-
timentelor și încă înăsprirea oamenilor.

»Sute de mii de oameni, cari locuiesc
la sute de mii de kilometri unii de alții,
se urmăresc spre a se omori unii pe alții.
D’o parte sunt budiști, ale căror pres-
cripțiuni religioase opresc chiar și uciderea
animalelor, — în cealaltă parte sunt
creștini, cari propovăduiesc iubirea și
frăția».

În felul acesta își exprimă Tolstoi ama-
ra-i uimire că însuși Țarul care a convocat
conferența din Haga pentru pace, s’a az-
virlit acum cu totul în războiu; că și-a
uitat într’atâta trecutul încât să inspecteze
trupe, să le mulțumească pentru isprăvile
lor războinice, să le răsplătească și să le
îmbărbăteze.

Tolstoi sfătuiește ca fie-care, în Rusia
și Japonia, începând dela cel din urmă sol-
dat, să refuze d’aci înainte cooperarea la
aceste omoruri în masă.

Aceasta trebuie să se facă fără a se
ținea seamă că Rușii au și suferit înfrân-
geri și că și-au pierdut în aparență presti-
giul lor național și fără a se ține seamă de
urmările ce vor trebui să le sufere unii dela
cari va porni inițiativa refuzării de a lua
armele; căci, zice Tolstoi, un om temător
de Dumnezeu, nu se întreabă »ce voi do-
bândi prin purtarea mea», »ci până la ce
punct slugesc eu ultimele scopuri pentru
cari am fost făcut, căci când voi muri nu
mă va întreba Dumnezeu dacă Chinampo
cu codrii săi sau Port-Arthur, sau acel con-
glomerat numit Rusia a rezistat, dar mă va
întreba: »ce ai făcut cu viața pe care ți-am
dat-o».

Și de sigur, foarte mulți Ruși sus puși,
ear poporul de rând întreg aprobă cuvintele
lui Tolstoi.

Războiul va urma însă ear aceia dintre
soldați cari vor omori dușmani mai mulți,
fi-vor numiți eroi... Și dacă se va găsi unul
care să omoare, prin act de eroism ori prin
vicleșug pe vre-un general japonez, poporul
întreg îl va lauda...

Tot așa și la Japonezi.

De ce?

Pentru-că se învoacă numele patriei și
cinstea neamului.

În numele acestora e permis să stâr-
pești alt neam și să distrugi și patria lui.

Asta-i morala care stăpânește deocam-
dată sufletele popoarelor din lume.

Foarte bine. Dacă este însă așa, ce în-
teles are adresa Senatului finlandez, care nu-
mește pe tinerul Schaumann criminal ordi-
nar și cât p’aci să ridice în slava cerului
pe Bobricov, generalul trimis de Țar să su-
pună cu forța un popor și să desființeze o
patrie?...

Tinerul Schaumann, fără îndoială, a fost
om cult. El a avut o sfântă adorație pentru
patria sa sugrumată și pentru neamul său
în obidă. Și n’a fost nici cel puțin un fan-
tast ori vre-un revoluționar selbatic. Nu, ci
supus credincios Țarului, asta o spune el în
scrisoarea ce a lăsat adresată puternicului
împărat. S’a jertfit — scrie el — știind că nu
mântue prin asta nici patria nici onoarea
națională, dar crede că ast-fel glasul lui va
pătrunde la Țar și-l va atrage ast-fel atenția
asupra uneltirilor sfetnicilor, cari informând
rău pe domnitor, îi storc acestuia măsuri
aspre împotriva bieților Finlandezi.

Cine nu va recunoaște, că este sfântă
credința pentru care se jertfește un ast-fel
de suflet de elită? Cine va tăgădui, că ti-
nerul Schaumann și-a iubit patria și neamul
neasemănat mai mult de cât gloatele trimise
de Țar să omoare pe Japonezi?

De ce două morale atunci? De ce sol-
daților trimiși cu sîla să omoare pe Japo-
nezi, Senatul finlandez să le trimită salut, ear
asupra lui Schaumann, care și-a jertfit viața
distrugând pe un dușman al patriei și nea-
mului său, același Senat s’arunce um-
bră? Evident; ori în acel Senat numai sunt
înțelepții Finlandezi, ci niște creaturi neme-
nice ale domniei cu cnota, ori că entusiașii
d’odinioară vor să facă acum pe diplomați:
să respingă dela dinșii ori-ce comunitate de
sentiment și credință cu tinerul care pentru
patrie și neam și-a jertfit viața!

Acest chip de a judeca după două mo-
rale: a se aproba numai omorurile ce se
ordonă de puterea statului (adesea în contra
voinții adeverate a poporului) și a se ves-
teji cele făcute din senină și sfântă credință,
pare că s’a compromis însă chiar în impe-
riul rusesc, unde un mare literat și filantro-
pist, cum e Tolstoi, îndeamnă soldații să re-
fuză a se bate și unde eată, sub scurta dom-
nie a Țarului actual s’a petrecut deja al
10-lea atentat în contra sfetnicilor brutali...

Pentru-că nu este moral, ca în numele
patriei tale, să distrugi patria altuia, nici să
puși lanțuri pe o nație mai mică provocân-
du-te la cinstea și puterea nației tale...

Și zadarnic Senatul se lapadă de »cri-
minalul» Schaumann: în sufletul lor toți Fin-
landezii îi venerază memoria... A desființa
pe cei-ce distrug neamuri, nu poate fi crimă
de rind.

DIN DIETA.

În ședința de ieri a Dietei, ministrul președinte contele Tisza, răspunzând oratorilor de până aci în discuțiunea bugetului, s'a estins și asupra chestiunii naționalităților.

Ceea-ce a spus însă de astădată îl chiar întrece pe dl Tisza. Și nu numai pe el dar chiar pe toți înainte de el. Atâta îngrămădire de contraziceri, cinism frivol și duplicitate stupidă nu s'a dezvoltat încă delă acel loc înainte de dl Tisza. Nu vrea dl Tisza să revideze legea naționalităților, dar prin «un întreg șir de dispozițiuni ministeriale și legislative, se poate ajunge scopul, pe care trebuie să-l ajungă, înfrânarea agitațiunilor antipatriotice și validitatea suficientă a supravegherii de stat în toate instituțiunile publice, a căror influență educativă dezvoltătoare, are o deosebită importanță asupra generațiunilor ce cresc»...

Ce e asta? O lege scoasă din vigoare prin dispozițiuni ministeriale și legislative! Străinatăți să-i arat legea, acasă să zdrobesc libertățile cu ordinațiunile ministeriale. Se poate o duplicitate mai frivolă?

Că ce impresie a produs vorbirea chiar și între Unguri ne-o arată «Budapesti Hirlep» apretând-o astfel:

«Contele Tisza este primul ministru președinte, a cărui declarațiune, lasă să se creadă că la *validarea pentru președintele consiliului aparține aceasta: abdicare de reviziunea legii naționalităților, dar libertate: a uza cu legea aceasta în mod corespunzător și a se folosi de mijloace secundare*».

Frumos!

Dacă cine-va n'a știut lucrul acesta până acum, eată acum poate să-l știe din izvor autorizat. Nici nu se mai ascunde. Aici au progresat lucrurile dela 1868 încoași.

Dar să lăsăm d-lui Tisza cuvântul:

Contele Tisza ministru-președinte: Pentru-că acel adevăr, acel fapt trebuie să iasă tot mai pregnant la lumină, că pentru popoarele mici ce locuiesc în aceasta parte a Europei, unica condițiune prealabilă a existenței lor, a fericirii lor, a susținerii tipului individual etnografic

este existența statului maghiar, întărirea lui (Așa-i! Așa-i! în dreapta.) O parte dintre naționalitățile noastre, mai ales Români și Sârbi, peste hotare ved și un stat independent, alcătuit de un popor de aceeași rasă cu dinșii. E prea firesc, că Români și Sârbi ce locuiesc din launtrul hotarelor țării, privesc cu toate simpatiiile dezvoltarea și fericirea statului român și sârb, dar tocmai din acest punct de vedere, ar trebui să se gândească că mica garanță și condițiune prealabilă a neatârării și dezvoltării tuturor statelor din peninsula Balcanică este, dacă aici în valea Dunării, pe teritoriul acesta geografic, care formează cheia a orî ce tendență îndreptată spre Balcani, stă o astfel de mare putere, pe a cărei politică... (Strigăte zgomotoase în stânga: Regat maghiar, nu mare putere! Ungarie independentă! Zgomot mare S'auzim!)

Ungaria de sine singură, fără alianță durabilă n'ar fi în stare a împlini misiunea aceasta de istorie universală. (Aprobări în dreapta. Mișcare în stânga.) Însă, da, o astfel de mare putere trebuie să stea aici, asupra căreia națiunea maghiară cu concepția ei, cu spiritul ei iubitor de libertate, să exercite o influență decizătoare. Acel mare adevăr, că între națiunea maghiară și între naționalitățile ce trăiesc în patrie este o deplină comunitate de interese, își va forța drumul, numai noi să nu confundăm în acțiunile noastre acel mare adevăr, că întregii noastre politici, întregii noastre severități trebuie să se îndrepte nu împotriva maselor mari ale naționalităților, ci împotriva acelor elemente agitatoare, cari nizuiesc a le duce în răstăcire pe acestea, a le îndrepta împotriva noastră Statul acesta națiunea maghiară l'a alcătuit, a înfipt pe dînsul marca individualității sale, statul acesta altce-va ca stat cu caracterul național nu poate fi și *politica culturală a acestui stat, alta de cât politica culturală a națiunii maghiare nu poate fi*. Dar asta nu înseamnă că statul maghiar cu puterea sa, cu forța sa, ar voi să apere tendențele culturale ale cetățenilor de limbă străină a patriei, asta nu înseamnă că ar avea să-i despoaie de acele drepturi ale lor privitoare la limbă, pe cari națiunea maghiară, pe baza *făgăduelii et sârbătorești*, li-a asigurat și la cari dinșii e de înțeles, că s'alipesc cu toată căldura sufletului lor. *Endrei Gyula:* Am știut deloc! (Zgomot).

Ministrul president c. Tisza: Acest lucru îl consider de o foarte mare greșală politică. Dar cred însă, că cu șirul lung al măsurilor de guvernare și administrațiune se poate ajunge scopul, pe care trebuia să-l ajungem: paralizarea agitațiunilor antipatriotice și contrare statului și validitatea suficientă a controlului de

și toate aceste instituțiuni publice de mare importanță ale noastre, a căror influență educativă și de dezvoltare este de mare însemnătate pentru tinerele generațiuni ale cetățenilor, din cauză pentru stat nu poate fi irelevantă.

Proiectul, pe care ministrul de instrucțiune l-a supus deja desbaterii unei anchete privința asta măsuri considerabile și foarte tinse fără să pericliteze drepturile lor, și tuez, ca să asigure statului acele mijloace ajutorul cărora să putem reprima ori-ce de dreturi (Vil aprobări în dreapta).

A doua problemă este reviziunea codului penal. Asta este chestiune, a cărei tractare clamă o foarte mare îngrigire. Pentru-că sprirea dispozițiunilor codului penal privește la acest punct, dacă trece peste marginea ales dacă nu face distincțiune suficientă diferitelor feluri de agitațiuni, foarte ușor putea restringe și libera manifestățiune publică, așa, că eu la asta nu aș putea să ader oter concursul meu. Pentru-că pe terenurile politice de partid eu și libertatea o păstrez până la un hotar oareș-care mai mult, decât strângerea peste măsură a libertății pentru (aprobare în dreapta. Mișcare în stânga extinsă). Dar asta să nu ne împedecă în acțiunea noastră pentru a proceda după merit în fața dușmanilor statului maghiar și ai societății maghiare (Aprobare).

Azi dispozițiile din codul penal, mai ales celea referitoare la noțiunea apelor și nărilor, precum și conținutul acela al lor care usul iudicaturei l-a introdus în definiții juridice, așa zicând lasă statul fără nici o rare în contra atacurilor, agitațiunilor și acțiunilor (Mișcări.) În privința asta făcând ceva, în privința asta vom și face, căci n'are intențiunea să revideze aceste paralele codului penal, însă așa, că înăsprirea îndrepteze numai în contra agitațiunilor nătoare de stat și de ordine socială (Vil aprobări în dreapta). În fine și pe terenul de guvernament are să vegheze ochiul și are să grijască mâna ocrotitoare și răbunătoare a statului maghiar. Noi foarte cavaleresc tractat chestia asta până acum (Mișcare). Statul maghiar a închis totdeauna din ochii tuturor acelor agitațiuni secrete, cari s'au năfistat până acum, și guvernul maghiar este mai nepregătit dintre toate guvernele, ce neapărat în privința asta, ca să descopere observe și să reprime aceste apucături. Statul maghiar trebuie să desvoalte o acțiune mai intensivă în direcțiunea asta, pentru descoperi și pedepsi aceste apucături. (Vil aprobări în dreapta) De altă parte concepția noastră de altă limbă trebuie să simțăm

Serbarea dela Putna.

(Amintiri).

De

Ioan Slavici.

(Urmare).

Deși puseseră 1000 de tacâmuri, o parte din public trebuia să mai aștepte. Toți voiau însă să ocupe loc la primul rînd și numai cu aievece și după multe supărări s'a putut începe servirea bucatelor.

Proclamaserăm președinte pe M. Cogălniceanu. Dl Renei, Comisarul, a declarat că numai la o masă presidată de mine poate să asiste. Îmi era afară din cale greu să mai primesc și sarcina aceasta, dar e învederat că nu puteam s'o refuz. Cogălniceanu el însuși mi-a fost povătuitor în purtarea ei și a stăruit să limitez numărul toasturilor și să cer textul dela cei-ce voiau să vorbească.

Primul pahar l'am închinat eu pentru împăratul și pentru prosperitatea monarhiei. Nu are însă G. D. Theodorescu dreptate, când zice c'am făcut-o aceasta de nevoie, numai pentru-că așa trebuia să fie. N'ași fi fost atât de stăruitor, dacă n'ași fi fost pătruns de convingerea că pot Români să se bucure sub stăpânirea împăratului meu de toată libertatea, dacă știu să-l ajute în silintele lui de a înăbuși pornirile celor ce vor să-l siluească, ear acum, când îmi

vedeam gândul împlinit, îmi era plină și inima de o sinceră recunoștință. Aceasta am simțit-o cu toții, și G. D. Theodorescu, prietenul afectuos, care o știa și el, a pus-o la îndoială numai ca să nu mă scuze în fața celor ce nu admiteau felul nostru de a vedea.

Tot atât de sincer a fost și comisarul când a ridicat paharul pentru prosperitatea poporului român și ne-a mulțumit pentru silintele noastre de a păstra buna rînduială la această serbare.

Sinceri au fost și ceilalți vorbitori; ba unii chiar de tot sinceri, ceea-ce m'a silit să-i rog a fi mai scurți la vorbă. E învederat că nu ne întruniserăm să vorbim despre partea răpită din Moldova ori despre fâșia ruptă din trupul sângerând al României, și azi toată lumea îmi va da dreptate și va recunoaște că bine am făcut, dacă am lăsat să vorbească pe cei ce nu voiau să se supună censurei ori spuneau, vorbind, și ceea-ce nu era scris în textul pe care mi-l prezentaseră.

Atunci se supăraseră mulți, dar a trecut și supărarea aceasta după masă, când s'a întins hora mare pe farba din fața porticului festiv.

CONGRESUL.

Seara s'a întrunit, în sfîrșit, mult doritul congres.

Când ne-am adunat însă în sufrageria mănăstirii, dispozițiunile nu erau de loc potrivite pentru o discuțiune chibzuită.

Oamenii tineri cu toții, eram oarecând ametriți de viile emoțiuni, prin care trecu în timpul zilei, porniți mai mult spre decît spre sfat și cu desăvîrșire indisponibili. Tinea fie-care să-și spună în toată tatea părerea și să-și dea pe față simțim și iluziunile, mai ales iluziunile. Ne îndesam în sufrageria prea strîmtă pentru noi bălău roful de albină în stup, și era par'că peștii au tință ca cine-va în lumea aceasta să nu poată potoli.

Ca prin farmec ne-am astîmpărat când s'a ivit în mijlocul nostru comisarul care trebuia neapărat să-l invităm la congres deși țineam mult ca discuțiunile să se țină ca 'n colțul știut al cafenelei.

Dl Renei 'nțelegea și el lucrul acesta, exprimat dar mulțimea pentru silintele celor, dat în timpul zilei să-și ușurăm sarcina sfătuit să păstrăm și acum buna rînduială a încheiat: «Deși nu sunt preot, binecuvîntez lucrările D-voastră și vă las să discutați toată libertate!»

Acesta a fost răspunsul, pe care reprezentantul guvernului austriac l-a dat celor care se plîngeau că li-s înăbușe glasul.

Rămăși noi între noi, ne-am constituit conducerea unui birou ales ad-hoc, apoi am început discuțiunile.

(Va urma).

o crotitoare a guvernului, anume în administrarea noastră practică, în manifestarea unei înțelepte și povătuitoare de guvernare cu privire la interesele juste economice ale populației nemaghiare (de limbă străină), simțescă că nu sunt aici fii mașterii ci, că maghiarul îmbrățișează cu aceeași iubire pe cei care sunt cetățeni fideli ai statului maghiar. Și în fine în viața noastră publică de guvernament, parlamentară și legislativă pe nici un moment nu ni-ar fi permis să uităm, că noi trebuie să exercitem o putere atractivă asupra concetățenilor noștri maghiari, dar la tot cazul o așa putere atractivă, care să consistă din simpatie și iubire pe de o parte, și din respect și autoritate pe de altă parte. Dacă dorim, ca statul maghiar să fie în universul politic focalizat format de centrul forțelor centripetale, dacă dorim să răgem forțele divergenților factori de pe periferie, atunci acel centru trebuie să fie tare, să strigăte în stânga extremă: și maghiar! Sgomot, atunci acest centru trebuie să fie de greutate intelectuală și morală colosală, și atunci să cugetăm toți, că ori-ce aparițiune a unei noastre publice, care arată această greutate intelectuală și morală imposantă și plină de demnitate a națiunii maghiare: va fi totodată o zală a politicii naționale bine pricepute, ear ori-ce aparițiune a anarhiei, a nepunții, a derăpănării ordinii constituționale, a ostrămării vieții publice maghiare va fi cel mai puternic aliment al agitațiunii naționaliste. (Vii probări în dreapta. Sgomot în stânga și stânga extremă).

0 tortură barbară.

Esamenul de calificățiune la preparandia gr. cat. din Blaj.

După cum cetim în „Foaia școlastică“, la 1—16 Iunie s'a ținut în Blasiu esamenul de calificățiune, la care s'au admis 19 de candidați și s'au prezentat 50, 8 învătătoare și 42 învătători.

În zilele de 1, 2 și 3 Iunie s'au ținut samenele în scris. La 6 Iunie s'a ținut conferință sub presidența d-lui canonic Victor Smigelski, inspector școlar arhiepiscopesc și delegat al consistoriului, fiind de față domnii profesori, ear ca delegat al guvernului inspector școlar Dr. Szabó Mihály din com. Târnavei-mici.

La esamenul în scris au căzut 9 învătători, așa că nu s'au admis la cel oral decât 41, dintre cari 8 învătătoare și 33 învătători.

După conferință s'a început îndată esamenul verbal din limba maghiară (!) cu cei 9 candidați, cari din cauză că nu știu bine ungurește, căzuseră încă din trecut. La aceasta a doua încercare nu reușit decât 3 inși, ear 6 au fost excluși din nou și mai au dreptul să se prezente la esamen numai odată, dar dacă nu atunci nu vor învăța, ca să corespundă în limba maghiară, pot să-și caute altă limbă, căci la școala românească n'au ce învăța, dacă nu știu bine ungurește. (Ce murmur am mai ajuns!)

Esamenul din limba maghiară a ținut și jumatate, pentru-că „patrioticul“ comisar al guvernului a esaminat în special fiecare, să vadă dacă stie bine vorbi ungurește? Acest comisar pune niște întrebări atât de grele, încât candidații, cari învățau obiectele românești, chiar și cei buni începuseră a se descuraja. Dar că se poate astfel, de vreme-ce este atât de greu este ori-ce esamen, chiar și în limba maternă, în care ai învățat, și totuși dacă te pune comisarul să-ți răspunzi în limba ungurească cu terminii tehnici

atât de pociți, par-că fabricanți anume se încurcă lumea, căci nici o limbă nu s'a izolat așa tare de lume cu terminii științifici, ca limba maghiară.

Și comisarul așa a făcut. Dela toți candidații a cerut, ca după-ce și-au făcut datoria, răspunzând în limba românească, să-și mai spună încă odată și pe ungurește.

Eată rezultatul:

Din cei 50 de candidați admiși la esamen, au reușit 29, ear 31 au căzut, și anume: 19 au fost relegați a repeta esamenul din limba maghiară (dintre aceștia 4 inși pe lângă maghiară, vor repeta încă câte un obiect), și sunt relegați a repeta întregul esamen, unul s'a retras în cursul esamenului.

Adevărată barbarie.

Din străinătate.

Situația în Finlanda. „National Zeitung“ primește o corespondență din Stockholm în care se spune că asasinarea lui Bobrikov, guvernatorul general al Finlandei n'a produs surprindere. Se știe că în Finlanda încordarea ajunsese la așa grad încât era temere de o izbucnire violentă în contra celui om care — după părerea Finlandezilor era vinovat de apăsarea lor și de actuala stare de lucruri din acea țară.

Bobrikov era un om crescut aspru militar și în 1898 când a fost numit guvernator general și-a formulat astfel față de funcționarii finlandezi programul său: Finlanda să fie încorporată la imperiu și să înțeleagă că e parte integrantă a marelui imperiu cu țarul ca supremul singur stăpânitor. El a căutat să realizeze acest program cu mare putere și lipsă de rezervă, îndreptându-și mai întâi toată energia în contra presei finlandeze; toate atacurile în contra guvernului erau pedepsite cu oprirea ziarului respectiv; în deosebi se proceda cu mare asprime când se criticau măsurile militare. O mare furie a stîrnit apoi reforma ce tindea a înrola pe tinerii finlandezi în regimentele rusești și a fi trimiși pe câmpul de război. Agitația creștea. Atentatul se datorește fără îndoială acestei măsurii; căci după legea veche tinerimea poate pretinde să fie învătăși militaria în țara lor proprie de către ofițeri proprii și care după privilegii nu poate fi întrebuințată decât pentru apărarea Finlandei.

De altmintealea din istoria mai nouă a Finlandei se poate înregistra un alt eveniment remarcabil: La 5 Iunie, social-democrații țerei au culezat să facă pentru prima oară o mare demonstrațiune și a protestat energic contra politicii ruse de constrângere. La începutul luptei pentru constituție se observă în Finlanda cu regret, că lucrătorii nu pricepeau despre ce e vorba. Ei declarau că lupta pentru constituție și pentru limbă sunt chestiuni cari priveau numai „clasele superioare“; pentru lucrători exista numai lupta pentru lărgirea dreptului politic, pentru sporirea salariilor și mai bune condițiuni de muncă. „Clasa superioară“ rămasă „clasă superioară“ fie dacă era svedeză, finlandeză sau rusă. Natural că Finlandezii naționaliști recunoscă în această atitudine a lucrătorilor o mare și serioasă greșală. E adevărat că parlamentul finlandez și îndeosebi clasa proprietarilor țărani și preoțimea făcuse prea puțin pentru muncitorii agricoli cari cereau pământ de cultivat. De altă parte însă muncitorii Finlandei, câtă vreme această țară avea administrației proprii, se bucurau de toată libertatea posibilă pentru organizare. Suedezii aveau idei foarte liberale din acest punct de vedere și Finlandezii tineri luau chiar parte la congrese muncitorilor spre a împiedica formarea unui curent antinațional. În locul lui Irja-Koskinens decedatului conducător finlandez a venit însă Bobrik și acum lucrătorii au văzut că au făcut un rău schimb.

La 5 Iunie 12.000 de muncitori atât finlandezi cât și suedezi, din Helginsfors, s'au dus la o sărbătoare a lor în marea grădină de animale, ceea-ce li-s'a permis. Discursurile de asemenea fuseseră aprobate mai dinainte, dar când programul oficial fu terminat și cine-va îi invită să se întoarcă în oraș, un tiner cu eșarpă roșie sări pe tribuna oratorilor și citi cu voce răsunătoare o proclamațiune în care descria în cuvinte aspre regimul asu-

pritor al Rușilor și invita pe social-democrația la rezistență. Proclamația cerea la sfîrșit abolirea ordonanțelor ilegale, să se ia puterea dictatorială a lui Bobrikov, să se convoace dieta, libertatea întrunirilor, libertatea presei, etc. Proclamația fu primită cu mari manifestații de simpatie. În acelaș timp se împrăștiară de pe tribună în adunare numeroase proclamațiuni tipărite. Puținii polițiști nu culezară să pună mâna pe orator, care luându-și eșarpa roșie, sări de pe tribună și dispăru în mulțime.

Astfel de proclamațiuni și scene analoage au avut loc și în mai multe localități din țară. Se vede așa dar că muncitorii finlandezi încep să ia și ei parte la luptele politice.

Războiul ruso-japonez.

Prin ținerea în secret a mișcărilor strategice Japonezii au izbutit să producă o deservită desorientare și decepție în conducătorii de război ruși cu privire la tactica iscusită și ageră a statului maior japonez. Rușii așteptau zi de zi atacul adversarului dela sud, se așteptau că Kuroki va înainta cu armata sa prin Sinyang în direcția Kaitšu, când eată că Japonezii au atacat din partea aceea pe Ruși, de unde aceștia nici nu visau. La 27 Japonezii au devenit stăpâni pe partea sudică a muntelui Fönsuiliu, au scos pe Ruși din îngustimile Modulin, Fönsuiliu și Dalin, de unde acum înaintează în jos spre valea riului Liao. Astfel atacul concentric al Japonezilor dintre Saimatsi și Siunetșu a început pe o linie de 200 klm.

Probabil toate trupele vor năsi spre un singur punct, unde se vor uni. Nu se știe care este acest punct de întâlnire. Sub durată înaintării Japonezii au mai micșiorat ciocniri cu Rușii, cari, mai în totdeauna se retrag „victorioși“.

Din telegramele sosite de pe câmpul de război reese evident că Rușii de o camdată nu voesc să primească luptă, ci probabil unde-va mai la Nord. Kuropatkin evaluează forțele japoneze din fața lui la 80—90 divizii și astfel nu se încrede în eventualitatea, că fața de o așa considerabilă armată să poată lupta cu succes. Astfel vedem că ofensiva intenționată a Rușilor ear s'a zădărnicit.

O depeșă din Tokio vestește, că Japonezii au luat redutele din fața Port-Arthurului: Tșicvansau, Tșitomsan și Sotșosan. În această încaierare Japonezii au pierdut 100 oameni ear Rușii 40, câștigând Japonezii și două tunuri rusești.

Conform unei vești încă neconfirmate, flota rusă dela Vladivostoc de nou a pășit în acțiune, atacând afirmative Gensan pe țărmul ostic Corean.

Gruparea forțelor japoneze la 1 Iunie s. v. Comandantul de căpetenie: Mareșalul Iamagata

Armata I-a a generalului Kuroki cuprinde:

3 divizii de infanterie

3 brigade de infanterie de rezervă

1 brigadă de cavalerie

în regiunea Fenghuanceng.

Armata II-a a generalului Oku:

3 divizii de infanterie

3 brigade de rezervă de infanterie

în peninsula Liaotung la nord de Port-Arthur și la Est de Dalni.

Armata 3-a a generalului Nodzu:

4 divizii,

1 brigadă de cavalerie.

La Kuan tung acoperă spre Nord armata 2-a în direcțiunea Niucivang.

Total: 250.000 oameni.

Mai rămâne pe teritoriul japonez 2 divizii ca rezervă generală strategică.

Nu se cunoaște încă situația a 2 brigade independente de artilerie și a 8 brigade de rezervă de infanterie.

* Istoria maghiară — corigată.

Corigări esențiale, de fapte și înțeles, a făcut zilele acestea „Danzer's Armee-Zeitung” marea revistă din Austria, redactată de înalți oficiali ai armatei noastre, asupra istoriei maghiare.

Se înțelege, ziarele maghiare, numesc cazul plastografiare, dar din cele ce se spun în „Danzer's Armee-Zeitung”, reiese că în istoria maghiară ar fi — plastografieri.

Și fiindcă un adevăr istoric nu se poate susține, pe cum nici nu s'ar putea întuneca, prin injurături, presa maghiară nu face nici un serviciu istoriei maghiare, când în loc de dovezi și argumente răspunde cu injurii și cere să i-se detragă revistei militare debitul postal, de pe teritoriul Ungariei.

Se vedem ce zice ziarul militar :

„Istoria Ungariei, încă sub domnia așa numiților regi naționali, era un nesfârșit lanț al desbinărilor interne, timbrată cu trădări, ucideri și cu fapte, cari nasc numai din cel mai josnic egoism. Sfîșnirea jurămîntului, respectul față de Majestatea Sa, le-au călcat în picioare acolo, unde a cerut egoismul. Egoismul mai marilor, numai folosul l-au cunoscut, datorită nici odată. Șirul nesfârșit de păcate formal strigau după ispășire: un astfel de stat nu putea exista mai departe. Nici n'a fost iertat să mai existe. Catastrofa dela Mohács, a fost mai mult de cât meritată. Dar până ce alte popoare mici, sub asemenea lovituri ale sortii, neputîndu-și păstra neatrănarea, devin fatal pradă mai tarilor, pînă atunci Ungaria a găsit scut sigur sub aripile ocrotitoare ale Habsburgilor. Pentru Habsburgi era cu mult mai bine — rezonază autorul — dacă nu iau în posesie Ungaria. Prin asta și-au făcut veșnic dușman pe Turc, și atât pentru acesta, cât și pentru răscoalele neîncetate din lăuntru, au trebuit să-și cheltuiască cele mai bune puteri. Și dacă Ferdinand I. totuși și-a pus mîna pe „coroana asta cu spin”, a făcut-o numai, pentru-că a fost așezată la hotarele provinciilor ereditare și pentru-că a vrut s'o prefacă, cea-ce după poziția sa geografică, dela început trebuia să fie: fortăreața a creștinismului și civilizațiunei. Dacă Habsburgii nu i-au în posesie Ungaria, azi țeara stă la nivelul Serbiei ori Bulgariei”.

În „Cronica săptămînală” a revistei amintite, din prilejul unei ședințe recente a parlamentului din Budapesta se fac următoarele reflexii, asupra unor evenimente istorice maghiare :

Mărturisirea unui „patriot din stînga” — scrie autorul — că s'au întîmplat adese, că maghiarii ce luptau în oastea împărătească, doreau învingerea adversarului, nu poate surprinde pe nimeni.

Nu e de lipsă a aminti, că maghiarii neastîmpărați — pentru-că de aceștia totdeauna au fost mulți — în decursul secolilor trecuți, braț la braț cu Turcii, cu protestanții imperiului Germaniei, cu Dania, Svedia, Franța și cu turburătorii tuturor, au luptat împotriva Casei lor domnitoare. Că o parte a nobilimii a conspirat cu Frideric II și Napoleon și că în lupta puternică a Austriei pentru hegemonia germană, au stat cu Prusia, în alianță secretă.

Când pe câmpul de război dela Mohács, Regele uns și-a pierdut viața pentru neatrănarea patriei, Zápolya cu 40.000 Maghiari a stat nemîșcat la hotarele Ardealului, așteptînd Coroana sângeroasă din mîinile Turcilor.

Când în 1683. oștile creștine din toate părțile Europei au alergat spre a sfărma puterea semilunei, 30.000 Maghiari stăteau gata în tabăra turcească, spre a da năvală asupra celor veniți să le elibereze țeara.

Asemenea pilde ar fi încă destule pînă la ivirea faimoaselor legiuni ale lui Klapka.”

Intr'un alt număr „Danzer's Armee-Zeitung” s'ocupă de chestiunea clironomatului, sulevată de cînd în parlamentul din Budapesta.

„Ungaria — zice autorul — deja sub regii arpadiani și-și mai târziu, cu unica excepțiune a lui Mateiu Corvin, a fost regat ereditar, ceea-ce națiunea, fiului lui Ferdinand I, Maximilian și fiului său, Rudolf, prin încoronarea încă în viață a tatălui lor și prin jurămintele din 1687 și 1723 a recunoscut și în 1900 abdicarea (cu privire la

descendenții lui Ferdinand) a înarticultat-o în lege și în chipul acesta ori-ce îndoială s'a distrus — dar asta nu-i împoartă pe fanaticii acestia.

Foarte frumoase erau vremurile acelea, când prin cochetării cu pretendenții la tron, se puteau câștiga bucături grase, când ori-ce serviciu se plăteau cu bani gata. Cât de mult s'au angajat magnații Maghiari pentru al doilea fiu al lui Ferdinand I, care a legat căsătoria de amor cu Filippina Welser.

Poate din afecțiune personală pentru dînsul ? Nu ! E subțire de tot pînza de păianjen a patriotismului maghiar : au vrut, să-l ajute, pentru-că cei dela putere credeau a putea escroca mai mult dela dînsul, decât dela acela, ce se putea răzima și pe dreptul său.

Cu o doză de oare-care agerime de minte, au știut Maghiarii explica — când nega nu-l mai putea — dreptul de succesiune al Caselor lor domnitoare, astfel, că dreptul de succesiune există de fapt, dar națiunea are dreptul a ridica respective alege, pe ori cine pe tron dintre descendenții Regelui. Dacă era numai un candidat, atunci treceau și la ramurile secundare, ba s'au luptat și pentru drepturile femeilor, dacă așa le cereau interesele

Dintr'o astfel de apă tulbure au pescuit bulla de aur a lui Andreiu II, care era în ceartă cu propriul său fiu, pentru domnie. Mateiu asemenea a trebuit să plătească scump sub durata luptei fraterne, recunoașterea țării.

Impotriva regatului legal, înființat-au un regat ilegal.

Dar nu numai vremurile, ci și cadrele s'au schimbat și așa e mai presus de îndoială, că astfel de încercări pe instrumente învechite și mute deja, nu vor mai produce disonanța, durere, atât de adeseori repetată în istoria țării ungurești”.

„Budapesti Hirlap” atribue aprecierile acestora condeiului unui înalt oficer.

Ori cine însă, le-ar fi scris, e sigur că ele îmbogățesc cu noi considerațiuni, cunoștințele noastre istorice, câștigate în școalele ungurești.

O voce sîrbească.

Un fruntaș al Sîrbilor, Ieșo Tomici, redactorul unui ziar radical a publicat o broșură politică de o extremă importanță pentru stările actuale din Ungaria.

Scopul broșurei este, să arate căile greșite ale politicii externe și interne maghiare.

Ca o greșeală de politică externă socotește d. Tomici gravitatea guvernului spre Viena și mai ales iluzia că la o eventuală cucerire în Balcani, Ungaria și-ar primi și ea o parte însemnată. În cele interne însă greșeala lor cea mai recentă și cea mai mare este proiectul d-lui Berzeviczy, pentru că el vestește o epocă nouă de neliniște în țară, de dușmăni între maghiari și celelalte naționalități.

D. Tomici explică și cauzele cari au dat naștere numitului proiect și asigură că a fost plămădit la Viena, ca o compensațiune promisă obstrucției în schimbul dezarmării.

„Sfîșitul obstrucțiunei — zice autorul broșurei — este misterios ca și începutul. E sigur însă că tocmeala s'a făcut. Rezultatul este expansiunea școalei maghiare în paguba naționalităților și readucerea osîmintelor lui Rákoczy”. Aceste acte de grație și bunăvoință ar însemna aprobarea politicii de maghiarizare pe toată întinderea ei.

D. Tomici face însă apel la guvern să nu se amăgească cu lucruri deșarte. Să privească mai bine în interiorul țării, să vadă pustiu cel mare : cum emigrează miile de cetățeni maghiari în America, ca niște pribegi fără nici o patrie. Miile astea lipsite de hrană, lipsite de căpătîi, nu prin războiu contra naționalităților, nici prin o guvernare echitabilă, dîndu-se o atenție mai mare problemelor economice.

Iată deci și glasul Sîrbilor. D. Tomici este un bărbat influent și glasul lui desigur este expresia întregului său popor.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 1 Iulie 1904

— Carmen Sylva neobosită. Cunoscută vizită germană Zukunst publică în ultimul său număr un foarte interesant articol de Carmen intitulat „Soții rîi”.

Articolul tratează vecinica chestie de lăitate a păcii căminului.

— Poetul Șerbănescu. Bustul acestui tăreț al iubirei executat în bronz de eminentul sculptor Filip Marin, profesor la școala de Arte, se află expus în vestibulul Palatului neului Român.

Di Marin expune tot deodată și statueta „Erato”.

Aceste opere se pot vedea în fiecare zi pînă la 25 Iunie, iar dela aceea dată se expediază la Braila pentru a fi instalate.

— Advocat nou. Dr. Alexandru M. fratele avocatului român Dr. Ștefan M. din Cluj, făcînd cu distincție examenul de avocat la Tabla reg. din M.-Oșorhei deschis cancelaria advocațională, în Elisabetopol (Erzébetváros).

— Congregația extraordinară a comitatului Lugo. Di comite suprem C. Pogány a convocat pe ziua de 8 Iulie n. a. c. comitațiune extraordinară în sala mare a comitatului nostru. La ordinea zilei e numai un obiect de discuție : părțile amplotiaților comitatensi în clasele de de de salar.

Examen de maturitate. La gimnaziul din Hodmező-Vásárhely au dat examenul de maturitate și următorii tineri studenți români : Iosif Balcu, Victor Bugariu, Cornel Corneanu, Cherașiu, Mihail Lucuția, Cornel Milu și Matei teidesiu.

— O aniversare. Dumineca trecută s'a făcut la Solferino San Martino comemorarea luptei dela 1859, când oștile noastre s'au luptat alături cu Italienii în fața Austriei.

Au asistat la această sîrbare comitatului Franciei și Austriei dela Milan, autorități locale și numeroși oficiali. După ceremonia religioasă, s'a înălțat un monument ridicat pentru soldații cezi căzuți în acele lupte.

— Prinț căprar. Ziarul oficios din Budapesta publică următorul ordin de zi :

Soldați !

Alteta Sa Regală prințul Alexandru vit șase luni ca soldat de rînd în comanda I. a detașamentului III al regimentului de lănterie, care poartă numele prințului Alexandru și în acest restimp satisfăcînd pe toți prescrișilor, prin aceasta îl înaintez la gradul de căprar.

Soldați ! Dînd și fiului meu al doilea mul rang în armată, aștept dela el, ca și el să pîșească în tot-deauna pe calea onorului, a onorului și a gloriei.

Cînd aduc la cunoștința armatei înaintare, cu această aclamațiune o salutăm : iască mîndra mea armată ! Trăiască speranța ideii de stat sîrbe !

Belgrad, la 10 Iunie

Petru

Nu de geaba se află în vecinătatea rîului, căci acum au și Sîrbii o idee de stat propriu zis nici nu se poate numi de vreme anarhia și militarismul conducătorii țării. Dar Sîrbilor cel puțin li-se stă sească despre o atare idee.

— Frați la frați. În cursul vacanțelor, a vacanțelor școlare mari, unde de elevii bursieri macedoneni dela Serai, din Constantinopol, vor face cursiune în România.

Ministerul instrucțiunei a luat în considerație ca elevii macedoneni să fie găzduiți cîrești, în internatul liceului Sf. Sava

— **Necrolog.** Din Beiuș primim vestea tristă a morții din viață la 29 15 Iunie a septuagintei și unu *Dimitrie Cașolțianu*, grănicer român din Sibiu, forestier de 40 ani al domeniului episcopiei române din Oradea-Mare. A fost om blând, prietenos, de poporul român în mijlocul căruia s'a petrecut viața cu îndemnul la fapte românești. El a lăsat în doliu soția cu copii: Adrian, Emil, Ion, Margareta și soțul Radu Cuparu profesor cu copii; soțul Eugen jude regesc cu copii; soțul Ana, Cornelia, Maria și soră Ana cu copii nepoți și nepoate. În vece amintirea lui.

— **Moartea unui savant.** Din Paris vestea, că celebrul archeolog *Anetole Barthélemy*, membru al Institutului francez și al mai multor societăți de științe, a reposedat în etate de 83 ani.

— **Prodirector insultat.** În întreg județul a produs profundă indignare purtarea revoltătoare a unui tapisier beat, cu numele *Toth Vilmos*, sigur vrun Goldberger ierofag. Prodirectorul Dr. Bonifaciu Platz adevărat a fost, când a părăsit locuința sa de pe strada Dugonic pentru a se duce dim. la 6 la biserică, insultat de netrebnicul om, lovindu-l între sudalme frivole, necunoscute altor popoare, în obraz și peste cap cu pumnul, de i-a sărit pălăria bătrânului preot de pe cap. Oamenii abia umblau pe această vreme pe stradă, așa că preotul se afla într-o situație foarte critică, neputându-se apăra. Atunci eși dintr-o casă un lucrător, care a înfrânat pe acest monstru în chip de om, dându-l pe mâna poliției, care de sigur va aplica criminalului o aspră retorsiune, pentru a înfiera înzulia-i josnică.

— **Un pod periculos.** Podul Maximilian ce se zidește acum în München și este aproape terminat — care avea să fi dat usului public astă toamnă, — s'a așezat, așa de tare în cât toți lucrătorii au trebuit îndepărtați și sistat ori-ce lucru. Comisiunea, care a examinat podul, n'a putut afla cauza imediată a așezării.

— **Conte atentator.** Din Viena se telefonează, că contele Milevski, care săptămâna trecută a puscat la gara de nord asupra proprietarului Barber, au fost pus în libertate pentru o cauțiune de 80.000 coroane.

— **Hymen.** Distinsul fruntaș român, dl adv. Ioan M. Roșu, primarul Bisericii-Albe s'a cununat Sâmbăta trecută cu amabila d-șoară Olga Dietrich, absolventă de conservator și de cât-va timp învățătoare de stat în Palanka, fiica decedatului profesor W. Iosif Dietrich din Pojon și a d-nei Danitza Dietrich născ. Vergovici din Vêrșet. Cununia s'a celebrat în casa d-lui primar I. M. Roșu după ritul bisericii gr.-or. Sincere felicitări!

— **Scandal într'un otel.** Săptămâna trecută s'a petrecut într'un otel elegant din Berlin un mic scandal, dacă, privind incidentul din punct de vedere mai adânc, îl putem numi așa. Două femei mai în etate: soția ministrului norvegian *Blehr*, și nevasta căpitanului șvedez *Kempe* venite la congresul feminin, intrând în otel, s'au așezat la o masă. În urma asta oțelul apropiindu-se de ele, le-a făcut în momentul cel mai compasant atente, că în restaurant lame singure nu pot intra. Damele la auzul acestor cuvinte au părăsit restaurantul cu cea mai mare indignare, chiar și ceilalți oaspeți au condamnat purtarea otelului.

În sine luat lucrul, purtarea severului otel moralist nu este așa de revoltătoare, fiind, cât de disolute sunt moravurile și în Berlin. Și dacă germanul Catone voeste să-l dea locului de model, inexcipientabil și din punct de vedere moral, care zău prin oraș mare este latura cea mai tristă și mai întunecată a societății începând dela curcile înalte până la cele de jos, nu-l va putea condamna, ci mai mult lauda. Numai cât forma, în care

moralistul crâșmar pretinde observarea convenienței și a moralei este cam defectuoasă, deoarece ce nu urmează, ca o damă umblând singură (ca bună oară în America) să fie o demie-monde ori și mai rea. Esența a nimerit-o neamțul, dar forma a greșit-o.

— **Desvelirea monumentului de pe câmpul de războiu dela Waterloo.** Desvelirea monumentului de pe câmpul de războiu dela Waterloo, despre care am pomenit într'un rând, s'a făcut săptămâna trecută în prezența unui public imens. Trenurile speciale aduceau neconținut din Bruxela o mulțime colosală de curioși la locul festivității. Statua n'a fost învelită, numai vulturul francez din vârful statuei era acoperit cu un tricolor. În fața monumentului s'a ridicat o tribună puternică, pe care ocupau loc reprezentanții guvernului francez și belgian, ambasadorul *Gérard*, generalul belgian *Bruylant* și notabilitățile. Festivitatea a fost deschisă prin înțonarea marșurilor dela 1815 de către capela militară, după care a urmat vorbirea festivă a pictorului de războiu *Detaille*. Flamura, ce acoperea tristul dar încă neprasnicul vultur vulnerat, a fost d. a. la 4 ore îndepărtată. Festivitatea s'a terminat prin cuvântul final al lui *Gérard*.

Am amintit și aceea, că statua a fost făcută de sculptorul francez *Gérome*. Ea este un obelisc înalt de mai mulți metri, pe care șade un vultur rănit cu aripa frântă, ținând în ghiare steagurile zdrențuite dela *Iena* și *Austerlitz*. Această statuă este deja al cincilea monument pe câmpul de războiu dela Waterloo. Până acum au fost patru: două engleze, unul belgian cu leul olandez și unul prusian, ridicat de către *Frideric Wilhelm al III*.

Din incidentul desvelirii acestui monument ziarele franceze au scos la lumină o mulțime de amănunte privitoare la lupta, în care marele *Cezar* a fost învins. Mai ales merită atențiune descoperirile lui *Georges Claretie*, publicate în „*Figaro*“. Aceasta descoperire este un ziar al contelei *Saint Germain*, care la 18 Iunie 1815, ziua luptei a fost la Bruxela și care trei zile mai în urmă a cercetat câmpul de războiu. Acest ziar este deci un izvor istoric însemnat.

„În ziua luptei — scrie *Saint Germain* — domnia o colosală groază și panică în Bruxela, fiind-că era răspândită vestea, că *Napoleon* în cas de învingere va permite soldaților sei un jaf de 4 ore prin oraș. Pe piața *Place de la Monnaie* unde se publicau veștile noi sosite de pe câmpul de luptă, stătea ziua întreagă mulțime enormă. Ploaia cădea neconținut, și mulțimea tot nu voia să se împrăstie. Cătră ameză se auzia bubuitul de tunuri tot mai des și de odată se lăți faima, că aliații au fost bătuiți. Toți vorbeau că *Wellington* a început să se retragă. Vestea victoriei armelor franceze a sosit cătră 10 ore seara la Bruxela, când întreg orașul a fost imediat iluminat. Pe străzi oamenii se înbrățișau aclamând Belgia, ca și când cel puțin Belgiei ar fi învins. (Știut este că mai laș s'au purtat soldații belgieni). Cătră mezul nopții au sosit primele trupe victorioase și trăsurile cu răniți. Dimineața a venit un călăreț scoțian în oraș aducând cu sine un steag francez. De sine înțeles, că a fost primit cu o însulețire nesfârșită. Pe stradă și pe piațe erau aduse mese, la cari aștepta publicul pe învingători“.

Trei zile mai târziu contele *Saint Germain* a cercetat și teatrul de războiu. Despre asta raportează următoarele: „Groaznică era priveliștea ce se desfășura naintea ochilor noștri pe câmpul de luptă. Ploaia, ce în continuu cădea, a desfundat pământul, ear în tină zăceau răniți, muribunzi și morți cu mile. Un șir de trăsuri nesfârșit transporta pe vulnerați la Bruxela. În palle stropite de sânge și întinate se puteau vedea capete palide, desnădăjduite. Trăsurile îi scuturau așa că aproape toți erau amețiți. Mirosul de carne și de sânge se putea simți în regiunea aceasta, unde moartea a avut un seceriș atât de crunt și abundat. Pretutindeni numai morți și morți în naintea pădurei dela *Soinge* era o grămadă întreagă de tunuri și de echipage pentru transportul de explosive ruinate. Incoace și în colo galopau caii fără stăpân. *Saint-Jean* era cu deservire gol: populația l-a părăsit în ziua luptei și încă nu s'a rentors. Din colo de sat zăceau și mai deși cei căzuți. Aci zăceau în grămezi întregi cizmații lui *Ney*, cari au căzut sub durata focului infanteriei engleze. Câte-va trupe ale armatei victorioase încă petreceau pe câmpul lugubru. Într'un loc au răzimat de trei baionete pan-

tera unui Prusian căzut și așa au fert zamă în el. Mergând mai departe, am dat de un grenadir în toamna vieții. Glonțul de tun i-a fost rupt ambele picioare. Când ne-am apropiat de el, s'a ridicat și cu extremă încordare a strigat: „*Trăiască împăratul!*“ (*Vive l'empereur!*). Lângă *Haie-Sainte* și fântâna era plină de morți. S'a vorbit, că noaptea bande întregi umblau pe câmpul de luptă și jăfuiu pe morți. Ca un fel de curiositate mi-se povestea, că la soldații englezi s'au aflat foarte multe biblii ear la cei francezi cărți... Pe câmpul de luptă tăbărau în mari grupuri cete de corbi, cari la apropierea noastră sbureau spăriați. Tabloul celei mai grozave miserie și suferințe era acesta, pe care l-am văzut vro-dată.“

— **Un manuscris.** D-na *Emil Zola* văduva ilustrului scriitor, a dăruit Bibliotecii naționale din Paris manuscrisele complete ale seriei *Rougon-Macquart*.

Aceste foi, care poartă stigmatul mănților lucrătorilor tipografi, formează o cantitate de aproape 1 metru cub și constituie 40 de volume.

Mai mulți impiegați se ocupă cu netezirea și controlarea foilor care vor fi apoi date la legat.

Din minunile radiului. După raportul doctorului *Raymond dela Salpetrière* (Francia) radiul, aplicat la nevralgii, oprește durerile, și la nevroze și epilepsii isterice, suprimă atacurile.

Miraculosul metal mai are încă multe taine de revelat oamenilor de știință care se ocupă cu el.

— **Vifor pustiitor.** Din Moscova se telegrafează, că acolo a bătuit un mare vifor cu grindină. Multe coșuri dela fabrici s'au prăbușit, ori au fost stricate, mai multe case în stadiu de zidire au fost dărimate, și mai multe cupole dela biserici au fost trântite la pământ. 85 persoane rănite de grindină au fost omorite de petricelele neobișnuite. În satele din pregiur grindina a omorât, cum se vestește 150 de oameni. Va să zică în tot chipul bătaia lui D-zeu pe Ruși.

— **Căsătoria generalului Cronie.** Am amintit deja, că generalul bur Cronie, care de present dă reprezentațiuni cu trupa sa aleasă în *St.-Louis*, ia de nevastă pe văduva generalului bur *Mauritiu Sterzel*. Văduva este acum de 59 ani și a locuit până acum în *Johannesburg*. Mirele este de 67 ani și are 8 copii. Căsătoria se va încheia zilele astea. După închiderea expozițiunii noua păreche se va stabili la *Klerksdorp*, un sat în districtul *Patcherstrom* din fostul *Transvaal*.

— **Manevrele din Francia.** În anul acesta se vorface manevre mari în Francia. O parte din armată va face manevră la Estul Francei, în departamentul *Franch-Comté*, iar cea-laltă în Apus, în *Beauce*.

Manevrele vor ținea 11 zile, afnră de timpul întrebuințat pentru concentrarea și dislocarea trupelor.

La manevrele din departamentul *Beauce* vor fi invitați ofițerii străini, iar prședintele Republicei va asista la ultima luptă.

— **Cat costă armata în Statele-Unite.** În ultima ședință a senatului Statelor-unite s'a constatat, că cheltueile armatei Statelor-unite au fost în anul trecut cu 131 milioane dolari mai mari, ca cheltueile Germaniei și cu 139 milioane mai mari ca ae Francei. Pe anul 1905 se urcă cheltueile pentru armata Statelor-unite la suma enormă de 387 milioane dolari (1935 milioane coroane). Și totuși armata Statelor-unite în timp de pace constă numai din 70 mii de oameni iar în timp de război din 220.000 oameni.

— **Ministru defraudant.** Ministrul de finance din *Montenegro* *labukanin* a fost arestat la ordinul principelui *Nichita*. S'a constatat, că ministrul, care mai înainte era șeful oficiului postal și telegrafic, a defraudat 200.000 coroane. *labukanin* e înrudit cu principele.

— **Un englez despre România.** Un călător englez, d. *Herbert Vivian*, îndestul de cunoscut prin descrierile călătoriilor ce a făcut prin *Abisinia*, *Serbia* și *Macedonia*, a petrecut astă-iarnă câte-va săptămâni în România.

Fiind intervievat de un redactor al revistei „*Saturday Review*“ din *Londra*, el și-a spus impresiunile ce i-a lăsat țara noastră.

Bine înțeles că noi, cari ne cunoaștem destul de bine țara și obiceiurile noastre, suntem

foarte curioși să vedem ce impresiuni facem asupra străinilor.

D. Vivian observă, ca toți cei cari ne-au vizitat țara, că cu toate strigătele de alarmă ale galofobilor, în România domnește un puternic curent francez.

Ce l-a impresionat mai mult pe d. Vivian în București?

Precupeții, oltenii cari poartă pe spinare cobiletele, coșarii, sportoresele, ovreii cu baine vechi „cari se strecoară furtiv printre mulțime”. țigăncile, țărani cari privesc mirați în toate părțile...

„Zgomotul Capitalei nu mai încetează, spune călătorul englez. Dimineața, după prânz, și toată noaptea, confuziunea strigătelor melodioase din stradă, se amestecă cu certurile continue ale unei rase latine, cu zgomotul resonant al vehiculelor duse în galopul cailor, pe un pavaj de purgatoriu”.

Ce-l miră mult pe d. Vivian e acel amestec de civilizație occidentală și de rămășițe orientale, amestec ce nu-l poți găsi nicăieri mai pronunțat ca în București.

E incontestabil că, societatea noastră înaltă, e aproape egală cu aceea a Parisului, căci și d. Vivian spune că Bucureștii sunt „un petit Paris”.

Viața marelor orașe occidentale e prea uniformă, prea monotona... zgomotul și impestrițaturile fac originalitatea Bucureștilor.

— **Codul civil de 100 ani.** La 29 Octombrie viitor, stil nou, se va celebra în Paris cu mare solemnitate 100 ani dela aplicarea codului civil.

Serbarea va fi prezidată de ministrul justiției.

Pe lângă recepțiunile și banchetele obicinuite, Centenarul va provoca două manifestări de un interes mai înalt.

Prima va fi publicarea unui volum, pus deja sub presă, în care se va face istoricul, și se va arăta caracterele și răspândirea principiilor codului civil francez peste fruntariile Franței.

La această operă au colaborat, mai mulți erudiți francezi și străini.

A doua va fi o întrunire de jurisconșulți în care se va studia posibilitatea unei revizuirii a codului și procedurile de urmat pentru introducerea în legislațiunea civilă a reformelor reclamate de transformarea economică și socială a Franței.

— **Prăbușire de zid într'un gimnasiu.** Din Tarnopol se telegrafează, că un zid al gimnasiului rutean de acolo s'a prăbușit, omorând un student, ear pe altul vulnerând grav.

— **Dramă familială.** Din Paris ear vine știrea despre o dramă familială. Publicistul Charles Hanesse de 60 ani, locuia într-o casă cu ginerele său, mecanicul Alexiu Larray. Hanesse zilele acestea a hotărât cu toată etatea sa înaintată să se căsătorească, la ce ginerele său de teama să nu fie scurtat în moștenire, s'a împotrivit cu toată hotărârea. Intre socru și ginere erau zilnic la ordinea zilei certele. În sfârșit relațiile dintre ei au devenit atât de încordate, încât Hanesse a palmuit pe ginerele său, care în mânia sa a răspuns loviturii socrului său cu o lovitură de baston de fer în așa mod, încât acesta a căzut la pământ. Vecinii adunați la auzul acestui zgomot, au aflat pe Hanesse jumătate mort. În aceasta stare a fost transportat la spitalul Saint-Louis. Ucigașul a fugit și până acum n'a putut fi prins.

Crucea sau steaua dublă electro-magnetică R. B. Nr. 86967 a lui Müller care este cunoscută în Ungaria întreagă, are pentru ziua de azi un document, pe care îl publicăm aci în întregime:

„Stimate Dle Müller!

Primește sincera mea mulțumită; umflătura soției mele s'a tras aproape de tot și chiar și durerile de spinare și de stomach și sgârșiturile la inimă să repetează tot mai rar. Te rog să-mi mai trimiți 4 aparate R. B. Nr. 86967 de câte 6 cor.

căci oamenii chiar din al treilea sat mă roagă să le aduc astfel de aparate.

Zajhalma, în 8 Iunie 1902.

Cu adâncă stimă.

Ștefan Bódi,
magasiner.

De aceea n'ai cuvinte ca să recomanzi în destul acest aparat tuturor celor ce sufer de reumatism, asthmă, nedormire, dureri de cap, de dinți, impotență, și mâni și picioare reci, epilepsia, slăbiciune, amețelă, tremur, friguri, influență, gâlbănare, sgârșituri de stomach lipsă de poftă de mâncare, ischias etc. etc. Aparatul costă 4 fl. să aia la dl Albert Müller în Budapesta V. Vadsz u. 42 K.

— **4 Părechi de ghețe pentru 5 coroane.** În urma cumpărării de ghețe în cantitate enormă se vând pentru acest preț, ridicul: 1 *păreche de ghețe pentru domni și 1 păreche pentru dame*, negre ori galbene, piele tare, șnuruite, cu tălpi tari, facon nou, m i departe 1 *păreche de ghețe la modă pentru domni și 1 păreche pentru dame*, confecționate foarte elegant, sunt foarte plăcute și ușoare; *toate acestea patru părechi la oaltă costă numai 5 coroane.* La comanda, cari se fac prin rambursă, este destul dacă se indică mărirea piciorului. Casa de exportul ghetelor a lui A. Liban Krakau, Cracovia Nr. 60. Schimbul este admis, chiar banii se returnează la casă ca marfa comandată nu convine, astfel ori-ce risic este exchis cu desăvârșire.

CONCURS.

Prin aceasta se vestește concurs pentru un post de practicant la Institutul de credit și economii, „Sătmăreana”, societate pe acți în Seini:

Salar lunar 60 Coroane.

Practicantul ales va avea să-și ocupe postul în 16 Iulie a. c.

După un an de serviciu de probă prestat spre îndestulare practicantul va fi numit sub-comptabil definitiv.

Reflectanții la acest post — până în 10 Iulie — au să-și prezenteze recursele lor provăzute cu atestatul de absolutor al unei școale comerciale.

Cunoștința perfectă a limbii maghiare e indispensabilă. 273

Seini (Sinérváralja), 7 Iunie 1904.

Diracțiunea.

INSERTIUNI ȘI RECLAME.

Tinér român inteligent,
care a absolvat 6—8 clase, se primește de practicant într-o farmacie.

Adresa la administrațiune
279 1—3

Stabiliment de Hydrotherapie.

„Wällischhof.”

Stațiune de tren și poștă Brunn — Maria — Euzersdorf, 30 min. departe de Viena. 236

Arangiamet modern

(pe lângă hydrotherapie completă, băi electrice, de aer de soare, massage, electrisare, gimnastică svedă etc).

Prețuri moderate

Cu prospecte și informațiuni mai detaliate stă la dispoziție direcțiunea și medicul stabilimentului: Dr. Marius Sturza.

P. T.

Avem onoare a aduce la cunoștință publică că

restaurantul de vin, bere și mâncare

„Cornul vânătorului” (fost Kolb) au luat-o în întreprindere subsemnatul

Cerem spriginul on. public și semnalăm cu toată stima:

Kovács István și Novotny Lajos

1832 tkvi szám 1904.

Árverési hirdetés kivonat

A borosjenői kir. járásbiróság mint lelkönyvi hatóság közhirrre teszi, hogy Ispravnik Szevér aradi ügyvéd végrehajtást, özv. Drágán Nikáné szül. Kovács Mária úgy is mint kiskorú Drágán Szabolcs Katicza, (Jelicza), Mariucza és Anna t. gyámja ternovai lakos végrehajtást védo elleni 181 kor. 90 fillér tőke kölcsön és járuléka iránti végrehajtási ügyben az árverést elrendelte, minekfolytán az árverés kir. törvényszék és a borosjenői kir. járásbiróság területén fekvő és a ternovai számu telekjegyzőkönyvben A. I. 1—2 (792—794) és 3297, hjr.-számu ingatlant 702 korona kikiáltási árban 1904 év június hó 8 napján délelőtt 10 órakor a ternova község házában meg tartandó nyilvános árverésen következő feltételek alatt fog adatni u. m.

1. Ha a kikiáltási áron felüligéretet tétetik, az elárverelendő ingatlan a kikiáltási áron alól is el fog adatni.

2. Árverelni kívánók tartoznak az ingatlan becsárának 100%-át vagyis 702 20 fillért készpénzben vagy az 1881. évi 1-én kelt 3333-számu igazságügy-minister rendelet 7 §-ában kijelölt óvadékképes tékpapirokban a kiküldött kezeiben letéti — vagy az 1881. 60. tcz. 179 §-a értelmében a bánat pénznek a bíróságnál letéti előleges elhelyezéséről kiállított elismervényt átszolgáltatni.

3. Vevő köteles a vételárát határozott egyenlő részletben és pedig az első árverés jogerőre emelkedésétől számított 15 nap alatt, a másodikat ugyan azon naptól számított 30 nap alatt, a harmadikat pedig ugyan azon naptól számított 45 nap alatt; minden egyes vételári részlet után az árverés napjától számított kamatokkal együtt szabályszerű kért összegben az 1881. december 6-án 394 J. M. szám alatt kelt rendeletében előírt módon a n.-buttyini kir. adóhivatal mint birói letét-pénztárnál befizetni.

A bánat-pénzt a bíróság az utolsó részletbe fogja beszámítani.

Az árverési feltételek többi pontja hivatalos órák alatt ezen kir. járásbiróság lelkönyvi hatóságnál, Ternova Kurtak Ágris község elöljáróságainál megtekinthetők.

Borosjenőn, 1904 évi Május hó 15.

Kir. járásbiróság mint lelkönyvi hatóság.

280 1—1

Székelv. kir. alb.

Bani!

Intreprinderea pentru exoperarea de credit fonciar exoperează în
timpul cel mai scurt

Imprumuturi

pe lângă condițiunile cele mai culante pe seama

Funcționarilor

de stat, comitatensi, orășenesti și de tren, profesorilor, oficerilor, și ori-cărui pensionat fost în
funcțiune se acoarda împrumutul cel mai mare posibil pe lângă amortisațiune de 10, 12, 15 și
20 ani cu 7% fără cambiu, ci numai pe obligațiune.

Conspect

despre împrumuturile cari se pot da:

funcționarilor cu salariu de 1800 coroane pot capăta circa 1500 coroane.

"	"	"	"	2000	"	"	"	3000	"
"	"	"	"	2200	"	"	"	4000	"
"	"	"	"	2400	"	"	"	6000	"
"	"	"	"	2600	"	"	"	6500	"
"	"	"	"	2800	"	"	"	6800	"
"	"	"	"	3000	"	"	"	7000	"
"	"	"	"	4000	"	"	"	10000	"
"	"	"	"	5000	"	"	"	12000	"
"	"	"	"	6000	"	"	"	14000	"

Epistolele de recercare este a se scrie apriat: condițiunea (starea), salariul și anul împliniți în serviciu. Astfel de împru-
mături se liquidează în 14—20 zile. — De asemenea se liquidează pe seama clienților demni de credit
împrumuturi dela 500 cor. până la cel mai mare

Imprumut de cambiu

pe lângă amortizație dela 1—5 ani, ori pe lângă replătire lunară ori trimestrală.

Quidam împrumuturi ipotecare până la 60—70% a valorii cu 3½ și 4% pe moșii și case mai mari de
vrie din provincie. La epistolele de recercare e a se aclude conspect despre venitul dela chirii și extrasul de pe cartea
funduală (la case); coala catastrală și extrasul cărții funduare (la moșii).

ori-ce afacere de împrumut dau deslușirile necesare gratuit. La recercări epistolare este a se aclude și timbru pentru răspuns.

Adresa:

CZIGLER SÁNDOR

Intreprindere de exoperare de împrumuturi fonciare.

BUDAPESTA, VIII, Rákóczi-utca 2. szám.

Membrul „Federațiunii regnicolare a exoperatorilor de bani și imobile.

FIRMA IMPROTOCOLATA.

P. T.

Am onorul a Vă face cunoscut, că în urma extinselor mele legături sunt în stare de a mijoci împrumuturi (amortisări pe lângă interese) de 4.3%, 4.5% și 5%

cu plătire pe

15, 20, 25, 30, 40 și 50 ani

pe posesiuni mai mari sau mai mici și pe case de chirie dela oraș cari împrumuturi sunt a se plăti în rate de jumătate an; în rate se cuprinde capital și interese.

Sunt în legătură continuă atât cu instituttele de bani din provincie, precum și cu toate cele din Budapesta prin ce sunt în stare a mijloci împrumuturile foarte ieftin și în timp scurt, precum și de a le plăti fără ori-ce detragere.

Spese preventive nu sunt, honorarul meu după tocmeală să plătește ulterior, atestatele cu spese nu sunt de lipsă, numai extrasul autentic al cărții funduale și coala de cataster se recere; servesc prompt în ori-ce direcțiune cu deslășire.

Provocându-mă tot odată la lucrul cunoscut de toți, că în anii din urmă înt reșele împrumuturilor amortisabile au scăzut foarte, mai ales le stă în interes celor-ce au îngreioate imobilele cu împrumuturi vechi scumpe, ca acestea să le schimbe cu împrumuturi noue ieftine, cu atât mai tare că trecând cu vederea chiar, că aceste împrumuturi prin convertire să fac fără timbru și taxă, cu așa de mari avantaje. încât solvirile anuale aduc o economie considerabilă; notez că aceste avantaje le dovedesc numerice tuturor stimărilor mei clienți, cari se adresează la mine.

Atrăgându-vă atențiunea asupra celor de sus, Vă rog tot odată, ca la cea de lipsă să Vă folosiți de mijlocirea mea, când P. T. D.-Voastră Vă veți convinge, că din împrumuturile câștigate prompt veți avea avantajii foarte însemnate.

Rog a se aduce extrasul cărții funduale.

Cu deosebită stimă:

HERZOG SÁNDOR

ARAD, Strada Weitzer János (Templom) Nr. 15, ușa 7.

220

Este pretutindeni cunoscut că în marele magazin de ocaziune al lui

REINER S. SÁNDOR

ARAD, Piața Libertății Nr. 15 (Sabadság-ter) de lângă cafeneaua Fiume

au sosit 15,000 m. mătăsă de deosebită calitate care de care mai frumoase

și anume:

Mătăsă Ponge, metrul 69 cruceri.

Mătase Tafft colorată pentru bluze, metrul 87 cruceri.

Mătase Douchesse, metrul 85 cruceri.

Mătase moire, louzine, ajour în deosebite chipuri executate

5000 părechii mănuși de Praga p. Dan

Cumpărarea nu este obligată, privirea e gratuită, așa că ori-cine se poate convinge cu

ocaziune despre frumseța miraculoasă și ieftinătatea mărfurilor.